

ÇEVİRENİN ÖNSÖZÜ

Jane Bennett'in *Canlı Madde*'siyle tanışma hikâyem 2010'da, yani kitabın orijinalinin basıldığı yıl başladı: Doktora derslerimin birinde, okuma listesi içerisindeki sayısız yeni materyalist kaynaktan biri olan bu eser, bana yepyeni bir dünyanın kapılarını açarak posthümanizm alanında uzmanlaşmamın yapı taşlarından birini oluşturdu. Şimdi yeni materyalizm üzerine pek çok yayını bulunan bir akademisyen olarak kitabın çevirmenliğini de üstlenmiş olmak benim için gurur verici. Alana önemli bir kaynağı kazandırmanın yanı sıra, Türkçedeki yeni materyalist terminolojinin eksik kısımlarını tamamlamak üzere atılan büyük bir adım bu çeviri. Bu adımı atmama vesile olan hocam Serpil Oppermann'a, yayıncı dostum Talha Dereci ve Akademim Yayınları çalışanlarına, kitabın redaksiyonunu titizlikle üstlenen biraderim ve meslektaşım Şafak Horzum'a ve yazar Jane Bennett'e teşekkürlerimi sunarım.

İnsandışı varlıkların, düşünülenin aksine, pasif, sessiz, atıl olmadıklarına atfen anlamı değişen "agency" (faillik) kavramını çevirmek, bugüne kadar verdiğim çeviri kararlarının belki de en zoruydu. Geleneksel anlamıyla insan yönelselliği, rasyonalite ve özgür iradeyle eşdeğer görülen faillik kavramını ele alan ancak bu kavramın kapsamını genişleten, içeriği insan olmayanlarla paylaştıran onların dünyasına da yayan dağılımlı bir eyleyiş söz konusu burada. Dolayısıyla, (yeni materyalizmlerin ortaya çıkışına dek) failliğin insana has anlamının korunduğu yerlerde terimi faillik olarak tuttum. Bennett'in yaşamsal materyalizminin şekil almaya başladığı yerlerde ise daha kapsayıcı olması amacıyla kavramı eyleycilik olarak kullandım. Zira fail sözcüğü her şeye rağmen bir karar mekanizmasının işlevini hissettirdiği için insandışı varlık-

lardaki olayların gidişatına yön verebilme kapasitesini tam karşılamayacaktı.

Çeviri sırasında diğer büyük zorluklardan biri, Bennett'in kendi sesinin duyulduğu yerlerden ziyade Kant, Deleuze veya Bergson gibi Batı felsefesine yön veren filozofların alıntılarını çevirmek ve bu çevirileri metnin bütünündeki akışı bozmadan sabitlemek sırasında karşıma çıktı. Bir başka mesele ise, Bennett'in değişmeceli anlatımlara ya da çift anlam taşıyan lastikli sözlere sıklıkla başvurmasıydı. Bu çoklu anlatım yapısı ve dinamik ifade biçimleri, kitabın orijinaline nasıl bir yaşamsallık veriyorsa Türkçesinde de aynı aktif, canlı, etkin dilin korunmasına elden geldiğince özen gösterdim.

Tüm zorluğuna ve yoğun temposuna rağmen, çevirmekten büyük keyif aldığım bu eseri okurken sizlerin de benzer bir deneyimi yaşaması umuduyla, sizleri Bennett'in elektrik, metal, çöp yığınları, yaban mersinleri ve diğer insandıışı eyleyicilerle dolu renkli dünyasıyla baş başa bırakıyorum.

Başak Ağın
Ankara, Haziran 2024